

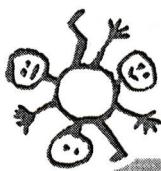
Enciclopedia
EXILULUI
literar
ROMÂNESC
1945 - 1989

scriitori

reviste

instituții

Ediția a doua organizații
revizuită
și adăugită

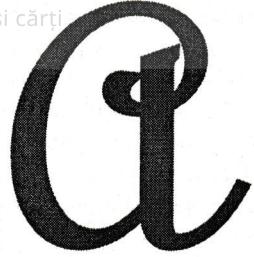

compania

Cuprins

Introducere la ediția a doua	7
Introducere la ediția întâi	12
Bibliografie	20
Notă asupra ediției	25
Simboluri și prescurtări	27
Enciclopedia de la A la Z	28
Indice de nume	757

ACADEMIA ROMÂNO-AMERICANĂ DE ARTE ȘI ȘTIINȚE (The American Romanian Academy of Arts and Sciences). Înființată în anul 1975, în S.U.A., Los Angeles, California, din inițiativa Monseniorului Octavian Bârlea, care s-a aflat și la originea acțiunii de constituire a **Societății Academice Române**. Specificul, țelurile, direcțiile de activitate și regulamentul general de funcționare a instituției au fost fixate prin statutul adoptat în 1975. Cf. art. 5, **A.R.A.** este constituită din membri pe viață și din membri asociați. Art. 6 stabilește criteriile de primire în **A.R.A.** a membrilor : „*The core of ARA is formed by its members, elected for life on account of their works, whose value is appreciated as such by the specialists. For the admission to the membership is requested : scholars and artists should be credited with published works, arts exhibitions, performed concertos or constructions of a particular importance. The candidates are proposed by documented recommendation on the part of a member addressed to the ARA president. The president should transmit this proposal to all the members, in writing. The co-optation of candidates is assured by a vote of 2/3 of the membership, either during an ARA regular meeting or by writing, ballot counted non earlier than one month after the president has transmitted the proposal.*“ Cf. art. 8, membrii asociați care domiciliază în afara granițelor S.U.A. sunt considerați membri corespondenți. Art. 10 precizează care sunt ramurile de activitate ale **A.R.A.** (științe sociale, arte, științe ale naturii, religie). Cf. art. 11, **A.R.A.** este administrată de un Comitet Executiv ales pe o perioadă de 3 ani și alcătuit din președinte, vicepreședinte, secretar general, casier și din cîte un *chairman* al celor 4 ramuri de activitate. Cf. art. 12, principalele forme de activitate ale **A.R.A.** sunt : Convențiile (cel puțin o dată pe an), Adunarea generală anuală (de natură administrativă) și ed. unor publicații de specialitate și a unui buletin de informații. Art. 13 fixează cantumul cotizației anuale a membrilor (20 de dolari). Cf. prevederilor finale din art. 19 al statutului asociației, în caz de dizolvare, arhiva **A.R.A.** urmează să fie depusă la Hoover Institution for War, Revolution and Peace din Palo Alto, California. Acest prim statut a fost modificat în feb. 1983. Cf. art. 4 din noul statut, **A.R.A.** se constituie din membri plini, membri asociați și membri onorifici. Art. 9 precizează condițiile în care se pierde calitatea de membru (nerespectarea criteriilor statutare de admitere, demisia scrisă, neplata cotizației pe o perioadă de doi ani

consecutivi). Art. 11 prevede sporirea nr. de consilieri de secție (6 *counselors*) și precizează atribuțiile președintelui, vicepreședintelui, secretarului-casier și consilierilor. În mai 1985 Adunarea generală a revăzut și modificat vechiul statut. Primul președinte al **A.R.A.** a fost Monseniorul Octavian Bârlea. După reîntoarcerea acestuia în Europa, funcția de *Acting President* (locuitor) a fost îndeplinită de Nicolae Timiraș. Din 1982 pînă în aug. 1995, președinte este Maria Manoliu-Manea (din aug. 1995 : președinte de onoare). În primăvara anului 1977, Monseniorul Octavian Bârlea a făcut o vizită în R.S.R., ca invitat al „Asociației România“, fără ca membrii **A.R.A.** să fi fost informați în prealabil. „*În raportul pe care l-a prezentat la adunarea generală din 29 Mai între altele a spus că : « [...] am avut contacte personale și oficiale cu personalități de la Ministerul Cultelor... Academia de Științe Sociale și Politice a promis să acorde tot sprijinul.... Asociația „România“ acordă ARA-ei, calitatea de a recomanda tineri de origine română sau americană ce ar dori să efectueze studii universitare în România.... ARA își oferă bunele oficii în organizarea...(unor) discuții teologice dintre Biserica Ortodoxă și Catolică »*“ (Miron Butariu). La sfîrșitul acestei întruniri, „*adunarea a cerut redactarea unei hotărâri prin care se precizează că nu dorește să mai fie pusă în fața unui act împlinit*“ (Miron Butariu). În primul nr. al *Buletinului A.R.A.* sunt menționați 22 de membri, în 1980 sunt înregistrați peste 60, iar în 1986, cca 160 de membri plini și asociați. Cîțiva dintre membrii marcanți : L.M. Arcade, Dan Cernovodeanu, George Ciorănescu, Eugen Coșeriu, Ioan Petru Culianu, Mircea Eliade, Vlad Georgescu, Vintilă Horia, Virgil Ierunca, Eugen Ionescu, Ionel Jianu, Monica Lovinescu, Stefan Lupascu, Ion Negoiescu, Virgil Nemoianu, Basarab Nicolescu, George Palade. În nr. 8–9, 1986, 10, 1987, 11, 1988 și 12, 1989 ale rev. **Journal of the American Romanian Academy of Arts and Sciences** sunt publicate listele membrilor de onoare, ale membrilor plini și ale membrilor asociați ai **A.R.A.** Dupa 1989, cîțiva membri marcanți s-au retras din această asociație. Congresele anuale, desfășurate în incinta unor universități nord-americană sau, mai rar, în Europa (în 1987, în Franță, la Sorbona), s-au bucurat de prezența unor invitați de onoare (Eugen Ionescu în 1983, la Davis, California ; Mircea Eliade în 1984, la Providence, Rhode Island). Congresul XI din 1986 (Boulder, Colorado) a fost dedicat memoriei lui Mircea Eliade. La Congresul XIV (20–22 apr. 1989, Los Angeles, California), Adunarea generală a acordat mandat Comitetului Executiv să difuzeze o „*Motiune de protest*“ „*împotriva flagrantelor încălcări ale dreptului omului*“ în R.S.R., „*împotriva masivelor „distrugeri ale satelor și ale bisericilor“ și de solidaritate „cu intelectualii din România (profesori, scriitori, ziaristi)“ și, în general, cu toți românii care „s-au ridicat deschis împotriva valului de măsuri nesăbuite care amenință toate componentele esențiale ale ființei românești*“. În cadrul congreselor anuale, **A.R.A.** acordă premii și

diplome de onoare. Printre laureați s-au numărat : ²⁷Eugen Ionescu, ²⁸Mircea Eliade, ²⁹Eugen Coșeriu și ³⁰Ionel Jianu (în 1983) ; ³¹L.M. Arcade și ³²Ștefan Lupașcu (în 1984) ; ³³Vintilă Horia, ³⁴Paul Goma și prințesa ³⁵Ileana (în 1985) ; Dinu Adameșteanu, Eugen Drăguțescu și ³⁶Ștefan Munteanu (în 1986) ; ³⁷Alexandru Ciorăncscu, ³⁸Virgil Ierunca, ³⁹Monica Lovinescu și ⁴⁰Emil Turdeanu (în 1987) ; ⁴¹Horia Stamatu, ⁴²Vlad Georgescu și Eugen Mihăescu (în 1988) ; ⁴³George Ciorănescu, ⁴⁴Nicolette Franck, ⁴⁵Sanda Stolojan, ⁴⁶Silvia Cinca și ⁴⁷Andrei Codrescu (în 1989) ; ⁴⁸Mircea Carp și ⁴⁹Constantin Virgil Gheorghiu

(după 1989). De-a lungul anilor, A.R.A. a ed. următoarele publicații periodice : *Buletinul A.R.A.*, *Libertas Mathematica* (din 1981) și ⁵⁰*Journal of the American Romanian Academy of Arts and Sciences*. Sub patronaj A.R.A. au mai apărut : ⁵¹Octavian Bârlea, *Romania and the Romanians* (1977) ; Paul D. Quinlan, *British and American Policies towards Romania 1939–1945* (1977) ; ⁵²Maria Manoliu-Manea (ed.), *The Tragic Plight of a*

Border Area : Bassarabia and Bucovina (1983) ; ⁵³Vlad Georgescu, *Istoria românilor de la origini până în zilele noastre* (1984, ²1989) ; Paul D. Quinlan (ed.), *The United States and Romania : American–Romanian Relations during the Twentieth Century* (1987) ; ⁵⁴Emil Turdeanu, *Modern Romania : The Achievement of Romanian Unity* (1988) ; ⁵⁵L.M. Arcade, Ion Manea, Elena Stamatescu (ed.), *Homo Religiosus : To Honor Mircea Eliade* (1990) ; ⁵⁶Miron Butariu, *O viață de om : note autobiografice* (1991) ; ⁵⁷Nicolae Țimiraș, *Anii tinereții* (1991) ; Aleksandra Gruzinska (ed.), *Essays on E.M. Cioran* (1999). La această serie se adaugă două lucrări cu profil enciclopedic : ⁵⁸Ionel Jianu (și col.), *Les Artistes roumains en Occident* (Paris, 1986 ; ed. paralelă în limba eng. : *Romanian Artists in the West*) și Ion Manea (și col.), *Encyclopédia Români în știință și cultura occidentală* (Davis, 1992, ²1996). În cursul anului 1988, proiectul *Encyclopédie* a fost prezentat în felul următor de Eugen Popescu, „secretarul coordonator“ al lucrării : „*Odată cu ultima invazie sovietică (1944) a avut loc o continuă și masivă surgere de inteligență românească spre țările Occidentului, până în cele mai depărtate colțuri ale pământului. O adeverătă dramă a neamului românesc. / Despre acești mesageri ai culturii românești nu se vorbește nimic în țară, în Antologii sau Encyclopédiile de referință, pentru că ei sunt considerați ca niște fugari și trădători de țară, de către regimul comunist din România. / Conducerea Academiei Româno-Americană de Științe și Arte cu sediul în California, USA, a sezisat o prezență numeroasă de intelectuali români*

Journal

8-9
1986

în largul lumii și a decis să descopere aceste energii creatoare, pe unde se vor găsi, și să le solicite participarea la redactarea unei *Encyclopédii a Românilor din Exil în cultura și știința occidentală*. Acțiunea de organizare a encyclopédiei a pornit în August 1985, la o consfătuire a Dnei Maria Manoliu-Manea, președinta ARA, cu subsemnatul în Los Angeles, la care era invitat să participe și Nicolae Petra din Mexico-City, care n'a mai venit decedând în drumul spre Aeroportul Mexico, în urma unui atac cardiac. Dădusem sugestia Dnei Manoliu să invite la consfătuire pe Nicolae Petra, pentru că acesta se ocupase, cu un deceniu în urmă, de realizarea unei *Encyclopédii a Românilor din Exil*, pentru care adunase mult material documentar. / Acțiunea odată începută, prin expedierea inițială a unui număr de peste 300 de formulare de participare, nu a adus un rezultat satisfăcător. Se pare că nu a fost suficient numai articoul meu despre « *Necesitatea unei Encyclopédii românești* » publicat în *Cuvântul Românesc* din Martie 1986, ci mai era nevoie de alte explicații și clarificări pentru a lumea să înțeleagă acțiunea ARA pentru scoaterea în evidență a inteligenței românești în exil, care în condiții de libertate în refugiu a putut realiza opere de mare valoare. / Revine rolul Academiei Româno-Americană (sic) să descopere aceste valori românești în continuare și să le așeze în copertile unei encyclopédii, în rândurile nemuritorilor și înțeleptilor. / În prezent s'au redactat peste 270 de fișe bio-bibliografice care vor forma primul volum al encyclopédiei. Ele au fost expediate încă din Iunie, apoi în Octombrie 1987, spre verificare, Redactorilor Șefi, după care urma să fie trimise la tipar. / După citarea materialelor primite dela participanții la encyclopédie, ale celor care au înțeles apelul ARA și au trimis formularele complectate, rezultă că printre Români din exil există o nebunăță forță de inteligență creatoare, perle de gândire și idei luminoase care se revarsă cu generozitate în toate mediile de cultură, artă și știință ale umanității. / Cu adeverăt se poate spune că un popor trăiește prin oamenii mari pe care îi are, iar acel popor e mare când știe să-și prețuiască oamenii săi mari. [...] / După primul volum al Encyclopédiei, continând bio-bibliografiile Românilor de cultură și știință refugiați în Occident din 1940, care este în pregătire de a fi trimis la tipar, sau cum va decide Comitetul Executiv, sunt planuite să apară și alte activități ale Românilor din Exil, promise de Comitetul Executiv ARA : / a). Cele mai importante ziare și reviste românești publicate în Occident, începând din 1938 la zi. / b). Instituții de cultură românească în Occident realizate cu mijloacele exilului românesc. / c). Sinteze referitoare la domeniile în care Români au adus contribuții valoroase la cultura și știința universală. / Rămâne de văzut dacă entuziasmul inițial al Comitetului Executiv ARA va mai dăinui, sau va ceda șafeta. “ Realizată cu ajutorul unei echipe de aprox. 50 de colab., encyclopédia proiectată în 1985 în S.U.A. a apărut în două variante : prima, intitulată *Antologia personalităților culturale românești din exil*, la San Diego, în 1990, sub egida Institutului Român de Cercetări Iсторice din California (dactilografiată) ; cea de-a doua, intitulată *Români în știință și cultura occidentală*, la Davis, în 1992, sub egida A.R.A. (tipărită). Conținutul lor este aproape identic, dar versiunea de la San Diego a

fost completată cu un vol. intitulat *Antologia asociațiilor culturale românești din exil*.

Referințe : Inge Katharina Binder (1993) ; Anca Andrei-Fanea, „Academia Americano-Română de Arte și Științe la 25 de ani de la înființare”, *Jurnalul literar*, nr. 19–24, oct.–noi.–dec. 2000, p. 32 ; Ion Cepoi, „On the Foundations of the Romanian American Academy of Arts and Sciences”, *Journal A.R.A.*, nr. 25–26, 2000–2003, pp. 1–4. Statutele A.R.A. au fost publicate în *Journal A.R.A.*, nr. 5, 1984 și 8–9, 1986. „Moțiunea A.R.A.”, în *Cuvântul românesc*, nr. 159, iul. 1989, p. 15. V. și Miron Butariu, *O viață de om*, Academia Româno-Americană de Științe și Arte, Los Angeles, 1991.

ACTA HISTORICA. Publicație a *Societății Academice Române*. Apare în Italia, la Roma (Tomus I), și în R.F. Germania, la München (toate celelalte vol.), ne-regulat, fără art. program și fără indicarea echipei red. Format : 17 x 24 cm. Tomus I, 1959, 372 p. ; II, 1962, 344 p. ; III, 1964, 440 p. ; IV, 1965, 208 p. ; V, 1966, 212 p. ; VI, 1966, 220 p. ; VII, 1967, 280 p. ; VIII, 1968, 476 p. ; IX, 1969, 394 p. ; X, 1972, 208 p. ; XI, 1974, 268 p. + 4 p. fotografice. Rev. publică studii și art. de istorie semnate de autori români din exil sau de specialiști străini, în limbi de circulație internațională. Vol. VIII (tipărit cu ajutorul unei subvenții acordate de *Iosif Constantin Drăgan*) este dedicat lui Nicolae Iorga, pe care secția it. a *Societății Academice Române* l-a comemorat în 1965. La pp. 20–21, Constantin Sporea și Mariano Baffi semnează o scurtă bibliografie intitulată : „*Scritti recenti su Nicola Iorga*”. Vol. IX, 1969 cuprinde monografia lui George I. Brătianu, *La Mer Noire. Des origines à la conquête ottomane*, încredințată de autor lui V. Laurent, fost consilier științific al Institutului de Istorie Universală „Nicolae Iorga” din București. Pe lîngă pref. semnată de V. Laurent, vol. mai cuprinde un portret, o scurtă prezentare biografică și o bibliografie (1916–1968) a lucrărilor savantului român. În vara anului 1947, în cursul unei discuții cu semnatarul pref., George Brătianu mărturisește că i-s-a propus să părâscască țara pentru a-și putea continua activitatea în străinătate : „Après une longue et douloureuse hésitation, il avait dit non à la liberté et avait eu ce mot qui, après un quart de siècle, résonne encore à mes oreilles : Les Brătianu ne désertent pas la Roumanie !” Alte nr. monografice consacrate unor teme importante din istoria României : II, *Radu R.N. Florescu : The Struggle against Russia in the Roumanian Principalities, 1821–1854* ; III, Alexander Randa : *Pro Republica Christiana. Die Walachei im „Langen“ Türkenkrieg der katholischen Universalmächte (1593–1606)* ; VI, 1966, *Octavian Bârlea : Ostkirchliche Tradition und Westlicher Katholizismus. Die rumänische Unierte Kirche zwischen 1713–1727* ; XI, 1974, Mario Ruffini : *L'influsso italiano in Valacchia nell'epoca di Constantino-Vodă Brâncoveanu (1688–1714)*. În celelalte nr. mai colab. cu studii și art. : Fr. Tailliez, Wilhelm Giese, Nicoară Beldiceanu, Alois L. Tăutu, *Ion V. Emilian, Alexandru Ciorănescu*,

Friedrich Schürr, Mihai D. Sturdza și a. În nr. VIII, 1968, *Grigore Nandriș* publică studiu : „Le thème de Dracula dans les littératures européennes” (pp. 57–69), iar *Mircea Eliade*, studiu : „«Chamanisme» chez les Roumains?” (pp. 145–157).

ACTA PHILOLOGICA. Publicație a *Societății Academice Române*. Apare în Italia, la Roma, neregulat, fără art. program și fără indicarea echipei red. Format : 17 x 24 cm. Tomus I, 1958, 278 p. ; II, 1959, 280 p. ; III, 1964, 442 p. ; IV, 1966, 698 p. ; V, 1966, 334 p. ; VI, 1976, 192 p. În rev. au apărut art. și studii semnate de autori români din exil sau de specialiști străini, în limbi de circulație internațională. Pe lîngă studiile obișnuite de limbă, de literatură și de folclor românesc — ex. : *Ion Popinceanu : „Die Grundzüge des rumänischen Wortschatzes”* ; *Ion Guță : „Poesie a carattere simbolista in Eminescu”* ; *Mircea Popescu : „Le Colinde della Pietra (Tracce del culto di Mithra petrogenitus e sol invictus nel folklore romeno)”* ; *Eugen Lozovan : „L'eredità di Bogdan Petriceicu-Hasdeu”* —, tomul I cuprinde o secțiune compactă consacrată lui Ovidiu cu prilejul aniversării a 2000 de ani de la naștere. Din sumarul acestei secțiuni : *N.I. Herescu : „Ovide, le premier poète roumain”* ; *Demetrio Marin : „Ovidio fu relegato per la sua opposizione al regime Augusteo ?”* ; *Alexandru Gregorian : „Ovidiu (vss.)*, cu o trad. în limba it. de M. Camilucci ; *Vintilă Horia : „Dieu est né en exil. Journal d'Ovide à Tomes* (frag. din romanul care va apărea în 1960) ; *Mircea Popescu : „Ovidio in Romania (Addenda)”* (despre *Colinda lui Ovidiu*, publicată de N. Păsculescu în vol. *Literatura populară românească*, București, 1910). Din sumarul tomului II : *N.I. Herescu : „L'humanisme latin comme forme de liberté”* ; *Alexandru Ciorănescu : „Classicisme et romantisme en Roumanie”* ; *Titus Bărbulescu : „Langue et terre nourricière”* ; *Vintilă Horia : „Poésie et liberté”* ; *Friedrich Schürr : „Rumänische Dichter im Exil”* (despre *Aron Cotruș*) ; *Alexandru Ciorănescu : „Roumain, albanais et latin des Balkans”*. Tomul III este închinat memoriei lui *N.I. Herescu*. Din sumar : *Eugen Lozovan : „N.I. Herescu (1903–1961)”* ; *Petre Ciureanu : „Lettere inedite di Ion Ghica, Alexandru Odobescu e Iacob Negrucci”* ; *Rosa Del Conte : „Eminescu e « forma cea din-tâi »”* ; *H.A. Hatzfeld : „Explication d'un texte roumain. V. Alecsandri : Pohod na Sybir”* ; *Vintilă Horia : „L'activité des écrivains roumains dans la zone de la langue espagnole”* ; *Mario Ruffini : „La fortuna popolare del roman d'Alexandre in Romania”* ; *Jacques Thalberg de Scheikévitch : „Dora d'Istria princesse Hélène Kolzoff Massalsky née Ghica (1828–1888)”*. Nr. conține și cîteva fotografii ale scriitorului *N.I. Herescu*. Tomul IV, închinat memoriei lui *Sever Pop*, este intitulat : *Recueil posthume de linguistique et dialectologie*. Sumarul cuprinde o

pref. de Alexandra Sever Pop, un *curriculum vitae*, o fotografie a lingvistului și cîteva art., studii sau conf., ca de ex. : „Le plus importants fêtes presso i rumeni“ (apărut întrîi în *Revue des Études Indo-Européennes*, II, București, 1938) ; „La terminologie religieuse dans le domaine de la langue roumaine“ (conf. ținută la Universitatea din Fribourg, 1 feb. 1943) ; „La vie roumaine telle qu'elle se reflète dans la toponomastique“ (conf. ținută la Academia Română din Roma, 4 mai 1943) ; „Les Saxons de Transylvanie“ (conf. ținută la Universitatea din Gand, 22 mar. 1950). Cea mai mare parte a tomului V este rezervată comunicărilor susținute în cadrul Congresului X al **Societății Academice Române** pe tema „Romanitate, hispanitate, românitate“. Din sumar : *Dumitru Găzdaru* : „Datos nuevas para viejas etimologías balcánicas“ ; *Giuliano Bonfante* : „Influences du protoroumain sur le protoslave ?“ ; *Nicolae Țimiraș* : „Sources latines et non-latines dans la prose de Ion Creangă (« Moș Ion Roată și Unirea »)“ ; *Alexandru Ciorănescu* : „Alejandro Busuiocan en España“ ; *Philippe Jolivet* : „Tzara et la poésie française au XXe siècle“ ; *B. Munteanu* : „L'art roumain à la recherche de l'absolu“. Vol. a apărut datorită sprijinului finanțier acordat de *Iosif Constantin Drăgan*. Din sumarul vol. VI : *Ioan Petru Culianu* : „Note sur l'opsis et theoria dans la poésie d'Eminescu“ ; *Mira Simian Baciu* : „L'évolution du sentiment de la mort dans l'œuvre d'Eugène Ionesco“ ; *Marcello Camilucci* : „Una sana lezione del pessimismo insano : E.M. Cioran“ ; *Pietro Ferrua* : „Présence de Pascal dans l'œuvre de Cioran“ ; *D. Marin* : „Eminescu e la critica italiana“.

Referinte : Ioana Angelescu, „Din « Acta Philologica » (La un sfert de veac)“, *Revista Scriitorilor Români*, nr. 21, 1984, pp. 156–158.

AGORA. Revistă alternativă de cultură. Apare în S.U.A., semestrial sau trimestrial, din 1987 pînă în 1993, sub egida centrului de politologie Foreign Policy Research Institute din Philadelphia. Suport finanțier oferit de National Endowment for Democracy, „organizație americană particulară, fără scop lucrativ“, avînd ca program „sprijinirea tranziției spre societăți mai democratice, încurajarea noilor democrații, a trecerii spre societăți mai deschise, în care monologul dictaturii să fie, treptat, înlocuit de un dialog social și de pluralism politic“. Format : 11 x 15,4 cm ; din 1991 : 15 x 22,7 cm. Red. șef : *Dorin Tudoran*. Red. : *Paul Goma*, *Michael Radu*, *Vladimir Tismăneanu*. Secretar de red. : *Gina Minda Grecescu*. Din primul colecgiu de red. fac parte : *Eugen Ionescu* (președinte de onoare), *Alain Be-sançon*, *Mihnea Berindei*, *Mihai Botez*, *Kazimierz Brandys*, *Marta Caraion*, *Matei Cazacu*, *Matei Călinescu*, *Ioan Petru Culianu*, *Midge Decter*, *François Fejtö*, *Victor Frunză*, *André Glucksman*, *Virgil Ierunca*, *Marie-France Ionesco*, *Monica Lovinescu*, *Ion Negoțescu*, *Virgil Nemoianu*, *Juliana Geran Pilon*, *Daniel Pipes*, *Lucian*

Raicu, *Josef Škvorecky*, *Géza Szöcs*, *René Tavernier*, *Ion Vianu*. În nr. următoare s-au mai adăugat acestui colecgiu de red. : *Andrei Codrescu*, *Milovan Djilas*, *Ghiță Ionescu* și, după 1989, *Nicolae Manolescu*, *Octavian Paler* și *Dan Petrescu*. Potrivit afirmațiilor lui *Vladimir Tismăneanu*, „modelul revistei Agora a fost revista poloneza Kultura“, iar tirajul ar fi atins „între 500 și 1.000 de exemplare“, dintre care 100 rezervate membrilor colecgiului de red. Nr. 1, 1987, 280 p., cuprinde un „cuvînt înainte“ al scriitorului *Eugen Ionescu*, în limbile fr. și română („Écrivez en roumain !“ / „Scriți românește !“), în sprijinul literaturii exilului („În timp ce cultura română din România a fost smulșă din rădăcinile ei spirituale, adevaratele rădăcini au putut fi transplantate dincolo de frontiere și se pot întinde în lumea întreagă“). Art. program („Nu !“ și „O, țară tristă, plină de humor...“) semnate de *Dorin Tudoran* definesc țelurile rev. prin delimitări polemice și prin enunțarea intențiilor de viitor. Cf. acestor art., A. se dorește a fi „o tribună de exprimare atât a exilului extern, cât și a celui intern“, asumîndu-și responsabilitatea de „a pleda pentru adevaratele interese culturale ale românilor deacăsă ; și nu doar pentru cele culturale !“. În problema disputelor ortografice, reluate de emigrația românească la mijlocul anilor '80, A. recomandă „armistițiu“ și toleranță. Colab. li se lasă libertatea de a scrie cu „â“ sau cu „î“ și de a folosi „cratima“ sau „apostroful“. În programul rev. este inclusă și dorința ca A. să ajungă în România „în cîteva mii de exemplare cu fiecare nou număr al ei“, în intenția de a „instiga“ la revoltă „împotriva proprietelor noastre lașități, complicități, resemnări. Vom instiga la practicarea unei mai consistente demnități sociale și profesionale, la rostirea mai deschisă, articulată a adevarurilor pe care acasă, cultura română de-abia îndrăznește să le bolborosească într-un somn dăunător“. În aceeași chestiune, art. program se pronunță pentru o nouă formă de relație cu dictatura, împotrivirea, numită și „bun simț istoric“, spre deosebire de „bunul simț“ obișnuit al celor care se rezumă la a practica „rezistență prin cultură“. Delimitîndu-se de unele categorii ale românilor din străinătate, programul schițează și o tipologie negativă a exilului românesc (extremiștii de dreapta sau de stînga, așa-numiții defectors, care, după ce s-au stabilit în Vest, nu și-au schimbat decît părul, impostorii opozitiei, „care acasă au tăcut mîlc“, „intransigenții“ primului exil, care îi consideră „contaminati“ pe cei care au plecat din România mai tîrziu decît ei sau care susțin „că tot ce este valoare românească a plecat, e aici, iar acasă au rămas numai ciururcurile“, „aristocrații“ exilului, care „n-au prea făcut nimic, decenii la rînd, decît să ia nota zilnic de ilustrul lor arbore genealogic“, oamenii care în țară și-au riscat viața, iar în exil se comportă după modelul celor cărora le-au ținut piept, „insinuînd, reclamînd, dezbinînd“). În nr. 1 sînt prezenti cu vss. : *Matei Călinescu*, *Ion Caraion*, *Vintilă Horia*, *Ștefan Baciu*, *Dan Deșliu*, *Dan Cristea*, *Andrei Codrescu* și *Alexandru Lungu* ; cu proză : *Mircea Eliade (Jurnal 1984)* și *Paul Goma (frag. din romanul Calidor)* ;

cu eseuri, studii și art. ; $\triangleright$ Ioan Petru Culianu („Păcatul împotriva spiritului“), $\triangleright$ Vladimir Tismăneanu („România în 1947“), $\triangleright$ Bujor Nedelcovici („... Pragul a fost atins“), $\triangleright$ Petru Popescu („Românul internațional“), $\triangleright$ Victor Frunză, $\triangleright$ Lucian Raicu („Cîteva gînduri despre Ionescu“), $\triangleright$ Călin-Andrei Mihăilescu („Complexul lui Aurelian“), $\triangleright$ Monica Lovinescu („Cultura română nedreptățită ?“), $\triangleright$ Gelu Ionescu („De ce nu avem o istorie a literaturii

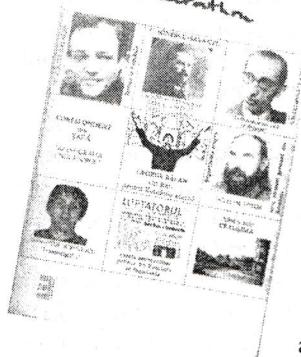

române ?“), $\triangleright$ Virgil Ierunca („Mihai Fărcașanu“), $\triangleright$ Virgil Nemoianu, $\triangleright$ Ion Negoiteanu („De la Dobrogeanu-Gherea la Titu Maiorescu“), $\triangleright$ Marcel Corniș-Pop („Incurziuni în noi limbaje : Andrei Codrescu și modelele avangardei“). Alte colab. care ilustrează programul rev. : un interviu cu disidentul Mihai Botez, realizat la București de Camille Desproches și publicat în *L'Express* (nr. 1872, 22–28 mai 1987), și un art. semnat cu pseudonimul Grigore Negrescu ($\triangleright$ Mircea Iorgulescu) : „Resemnarea, formă de sinucidere“. Rubrici mai importante din sumarul nr. următoare : „Fără viză – Pagini din România“ (vss. de Bogdan Ghiu, Dan Deșliu, $\triangleright$ Liviu Cangeopol ; proză de Dan Petrescu ; eseuri de $\triangleright$ Liviu Cangeopol și Luca Pițu) ; „O carte în dezbatere“ (în nr. 2, mai 1988 : $\triangleright$ Ion Mihai Pacepa : *Red Horizons, Chronicles of a Communist Spy Chief*, Washington, 1987 ; în nr. 1, ian. 1989 : David Funderburk : *Pinstripes and Reds*, Washington, 1987). Pînă în 1990 au mai colab. cu vss. : $\triangleright$ Mihai Ursachi, $\triangleright$ Horia Stămătu, $\triangleright$ Nina Cassian, $\triangleright$ Dinu Flămînd și a. ; cu proză : $\triangleright$ Alexandru Papilian, $\triangleright$ Alexandra Tărziu, $\triangleright$ Constantin Erețescu, $\triangleright$ Maria Mailat și a. ; cu art. de critică literară și eseuri : $\triangleright$ Ion Vianu („O interpretare a României de azi“, nr. 2, 1988), $\triangleright$ Matei Călinescu („Fantastic and interpretation in three of Mircea Eliade's novellas : « The Cape », « Youth Without Youth », and « Nineteen Roses »“, nr. 2,

1988 și nr. 1, 1989), $\triangleright$ Andrei Brezianu, Victor I. Stoichiță, $\triangleright$ Ioan Petru Culianu („Scepticul de serviciu al unei lumi pe sfîrșite“, nr. 1, 1989), $\triangleright$ Dorin Tudoran („România sau / și Cazul Arpagic“, nr. 2, 1989), $\triangleright$ Ion Negoiteanu („Victime ale realismului socialist. I. Petru Dumitriu ; II. Al. Ivasiuc“, nr. 2, 1989) și a. Într-un interviu publicat în 2008, $\triangleright$ Vladimir Tismăneanu a vorbit despre modul în care rev. A. a fost trimisă în R.S.R. (prin poștă, la adrese copiate la întîmplare din cartea de telefon a orașului București, de la Paris prin $\triangleright$ Monica Lovinescu și $\triangleright$ Virgil Ierunca sau cu ajutorul unor „prietenii polonezi, prietenii din Olanda, care veneau în România, aducând aici câte cinci-zece exemplare“). Colab. după 1989 : Mariana Marin, Liviu Ioan Stoiciu, Dan Deșliu, Bogdan Ghiu, $\triangleright$ Matei Vișniec, $\triangleright$ Ilie Constantin, $\triangleright$ Dan Cristea, Dan Petrescu, Carmen-Francesca Banciu, Dan Pavel, Ion Manolescu, Vlad Pavlovici, Mircea Cărtărescu, Ion Bogdan Lefter, Simona Popescu, Alexandru Mușina, Ara Şeptilici, Alexandru Pleșcan, Fevronia Novac, Nicolae Prelipceanu, Mircea Mihăies, Adriana Babeti, Șerban Foarță, Ana Blandiana, Ștefan Aug. Doinaș, Ileana Mălăncioiu, Ioan Vieru, Daniel Bănulescu, Elena Ștefoi, Stelian Tănase, Andrei Bodiu, $\triangleright$ Gabriela Melinescu, Ion Stratan și a. Tot după 1989 rev. a mai publicat alte două texte de $\triangleright$ Ioan Petru Culianu : *Jormanía liberă*, o variantă în limba română a ficțiunii politice *L'Intervento degli zorabi in Giormania*, din vol. *La collezione di smeraldi*, Milano, 1989 (în nr. 2, 1990) și eseul „Cultură română ?“ (în nr. 3, 1991). Majoritatea nr. oferă în ultimele p. date biobibliografice succinte despre colab. rev.

Referințe : Illeana Verzea, „« Agora », revistă alternativă de cultură“, *Lupta*, nr. 95, 22 feb. 1988, p. 6. V. și un interviu cu Vladimir Tismăneanu, realizat de Sorin Ioniță, în *Caietele INMER*, nr. 13, noi. 2008.

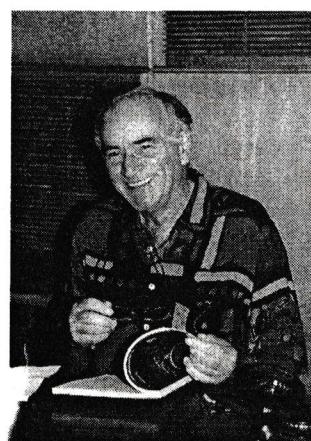
ALERGĂTORUL DE LA MARATHON, publicație a Ed. Nord ($\triangleright$ Ed. Victor Frunză). Apare din 1985 la Aarhus, în Danemarca. Fondator și coord. : $\triangleright$ Victor Frunză. Format : 11 x 17 cm. Cf. anunțului inserat pe coperta a IV-a nr. 1, „« Alergătorul de la Marathon » a fost proiectat inițial și apără în acest singur număr. El reflectă poziția cîtorva prietenii ai editurii noastre față de cărțile purtînd emblema « Nord ». Nu avem însă garanția că nu va apărea și al doilea număr, apoi al treilea și așa mai departe...“ Nr. 1, 1985 (24 p.) cuprinde un art. despre Ed. Nord, semnat de $\triangleright$ Vasile Mănuceanu, prezentarea unor cărți apărute aici, precum și cîteva scriitori adresate Ed. De la nr. 2, 1986, rev. își sporește substanțial nr. de p. și adoptă procedeul publicării unor art. în cadrul unor rubrici fixe („Dosarele Alergătorului de la Marathon“, „Fondul secret“, „Martori la bară“, „Aventura literaturii române“, „Istoria P.C.R.“, „Autori, idei, cărți“). Colab. nr. 2 (200 p.) : $\triangleright$ Ion Caraion, $\triangleright$ Virgil Tănase, $\triangleright$ Ion Negoiteanu („Cariera literară a lui Marin

Preda“, pp. 125–137) și.a. În nr. 3, 1987 (384 p.) este prezentată pe larg „Repreziunea asupra unor scriitori germani din România“. În nr. 4, 1989 (322 p.), rev. se ocupă de „Relațiile lui Pamfil Șeicaru cu dictatura Ceaușescu“ (pp. 144–165) și reproduce afirmațiile lui Vasile C. Dumitrescu, potrivit cărora Pamfil Șeicaru ar fi vizitat România în vara anului 1976, „în cel mai mare secret“. „Momit să se ducă la București pe motiv că Ceaușescu vrea nepărat să-l « consulte ». A avut o întrevedere cu un înalt funcționar, cred că din Ministerul de Externe, dar desigur că nu l-a văzut pe Ceaușescu. Si-au dat însă seama că dacă îl țin acolo, va ieși cu scandal în străinătate. Deci l-au trimis înapoi. I-au povestit că din « cauze neprevăzute », întâlnirea cu Ceaușescu trebuia amînată, deci el să se întoarcă în Germania și că în a doua jumătate a lunii septembrie îl vor readuce în țară, pentru ca să stea de vorbă cu secretarul general al P.C.R.“ De asemenea, în 1980, după moartea lui Pamfil Șeicaru, un trimis al Bucureștilor ar fi preluat de la fratele acestuia ms. unui vol. intitulat *Monarhia română*, pentru care ar fi trebuit să depună la o bancă ger. suma de 20 000 DM. Nr. mai cuprinde o prezentare generală a teatrului românesc din exil (Mircea Șepitili, George Astaloș, Andrei Băleanu, Lucian Giurchescu) și o fișă biobibliografică a poetului Alexandru Lungu. Alți colab. ai nr. 4 : Victor Frunză, Horia Stămătu, Jacob Popper, Constantin Dumitrescu (-Zăpadă).

ALEXANDRESCU, Sorin, critic, teoretician literar, ed. *18 aug. 1937, București. Tatăl : Constantin Alexandrescu, magistrat ; mama : Cornelia (Corina), născută Eliade. Nepot (pe linie maternă) al lui Mircea Eliade. Absolvent al Liceului „Mihai Viteazul“ din București (bacalaureat în 1955). Absolvent al Facultății de Filologie a Universității din București (1959). Bibliograf la Biblioteca Academiei R.S.R. din București (1959–1962). Cercetător la Institutul de Istorie și Teorie Literară al Academiei R.S.R. (1963–1966). As. (din 1962), lector (din 1966) la Catedra de literatură universală și comparată a Facultății de Filologie a Universității din București. Dr. al aceleiasi universități cu o teză despre receptarea lui Faulkner în România (1971). Din 1969, lector de limbă și literatură română la Universitatea din Amsterdam (în primii 5 ani, cumul cu un post identic la Universitatea din Groningen). În 1971 inaugurează la Amsterdam programul de licență în filologie română (4 ani de studiu) și

începe să colab. cu grupul de semioticieni condus de prof. A.J. Greimas (Paris). „Am plecat în 1969, în cadrul unui acord cultural — fusesem propus și invitat stăruitor pentru a ține un curs de literatură română. Când, în 1975, s-a creat — în afara acordului — un post de conferențiar special pentru mine, m-am dus la Ambasada și le-am spus că doresc să rămân cetățean român, chiar dacă nu mai aveam pașaport de serviciu. Schimbarea naționalității, care a însemnat și ruperea de țară, a survenit în 1986 [...].“ Din 1976 conf., din 1980 prof. de limbă și literatură română la Universitatea din Amsterdam. „Între 1969–1974 veneam de la Amsterdam la București cam de vreo trei ori pe an, de fiecare dată cu riscul de-a nu mai primi viză pentru Olanda niciodată. Erau exact anii în care o parte a oamenilor de cultură sperau încă într-o revenire, ori o convingere a lui Ceaușescu să revină la politica lui « liberală », ori ceea ce credeam noi atunci că era o politică liberală, dintre 1965–1971, și să renunțe la dictatura neocomunistă pe care o exercita după 1971. În 1974, anul în care el s-a « încoronat » ca președinte al României cu însemne regale precum sceptrul [...], a devenit împede că nu mai e nici o forță, nici în partid nici în cultură, capabilă măcar să fărăze, dacă nu să răstoarne, noua dictatură.“ Din 1974 se stabilește în Olanda. „Nu știu dacă eu sănăt un emigrant tipic. Nu cred. Emigrant este cel care a cerut azil politic și l-a primit din motive, să zicem, politice sau, în orice caz, motive foarte puternice. Eu n-am făcut asta. N-am cerut azil politic, eu am ajuns în '69 în Olanda și am devenit cetățean olandez în '85 (sic), în acești 16 ani făcând tot posibil să rămân român, schimbând toate pașapoartele posibile.“ În art. și interviuri publicate după 1989 în România, S.A. a interpretat ca pe „o eroare istorică“ faptul că „intelectualitatea română a părăsit

Sorin Alexandrescu

cîmpul de bătaie, în loc să rămînă pe loc, chiar dacă ar fi fost învinsă“. În 1974, la Universitatea din Amsterdam, a pus bazele Asociației Internaționale de Studii Române, care ar fi trebuit să promoveze studiile de româniștică și să asigure libera circulație a informației de specialitate între toate instituțiile universitare și de cercetări (inclusiv cele din R.S.R.). Scrisoarea adresată participanților la primul Congres internațional de studii românești (Amsterdam, 21–23 mar. 1974) enumera proiectele mai importante ale Asociației : întâlniri cu caracter regulat (congres), „constituirea unor instrumente de lucru fundamentale“ (o bibliografie generală a studiilor de româniștică și a trad. de texte românești, un fișier cu numele și lucrările româniștilor din toate centrele academice din lume, „ela-

borarea unui curs de română modern și rapid, „*fundarea unei Reviste și a unei serii editoriale de studii românești*“). Cel de-al II-lea Congres al Asociației Internaționale de Studii Române s-a desfășurat la Amsterdam (15–18 mar. 1979). Din R.S.R. au participat : Virgil Cândea, Adrian Marino, Nicolae Manolescu, Mircea Martin și Mihai Zamfir. După revolta muncitorilor de la Brașov (15 noi. 1987), S.A. începe să scrie art. și comentarii politice pentru presa olandeză. În 1988, cu ocazia aniversării acestui eveniment, pune bazele unui Comitet pentru drepturile omului din România („Roemenië Comité“), în care au intrat oameni politici din Olanda, membri ai Parlamentului, oameni de cultură, ziariști. Cored. al rev. *Roemenië Bulletin* (seria întâi : 1989–1991 ; seria a doua : 1995–1999, în colab. cu Jan Willem Bos), ed. de „Roemenië Comité“. În vara anului 1989 a încercat să inițieze, împreună cu Ștefan Dumitru Tepeșeneag, Ștefan Bujor Nedelcovici și Nicolae Breban, înființarea *Societății Scriitorilor Români din Exil*. Însoțit de un gazetar, a venit la București pe 27 dec. 1989 și a reușit să determine prin art. publicate în presa olandeză crearea unui comitet pentru refacerea Bibliotecii Centrale Universitare, care a fost incendiată după înlátrarea de la putere a lui Nicolae Ceaușescu. În urma acestei acțiuni, guvernul olandez a acordat B.C.U. o subvenție de 2 000 000 de guldeni. În România, S.A. s-a numărat printre adeptii aplicării noilor metode în cercetarea literaturii. În studiul intitulat „Introducere în poetica modernă“, din vol. *Poetică și stilistică* (antologie realizată în 1972 în colab. cu Mihai Nasta), a propus „sincronizarea“ sociologiei, a criticii literare și a semioticii într-un „limbaj unicat“. În 1974 a publicat în Franța o versiune reîzărită a monografiei Faulkner, apărută initial în România în 1969. În Olanda a realizat în 1976 o *antologie* de poezie (*Dichters uit Roemenië*, trad. în limba olandeză de Liesbeth Ziedses des Plantes, Ed. Arbeiderspers, Amsterdam) și în 1988 o *antologie* de proză românească (*Roemenië. Verhalen van deze tijd*, trad. în limba olandeză de Jan Willem Bos, Ed. Meulenhoff, Amsterdam). Vol. *Transformational Grammar and the Rumanian Language*, ed. de S.A. în 1977, cuprinde 8 studii de lingvistică pe teme românești, semnate de James E. Augerot, Robert Bley-Vroman, H. Frisch, Ștefana Golopenția-Eretescu, Jacques Goudet, Herwig Krenn, Lorenzo Renzi, E. Vasiliu. A semnat pref. vol. de vss. *Moartea citește ziarul* de Mircea Dinescu, interzis în R.S.R. și publicat mai întâi în limba română în Olanda (1989), ca supliment al rev. *International Journal of Rumanian Studies*. Vol. *Paradoxul român* (1998) pornește de la un nr. de studii și art. publicate în 1976–1995 în Olanda și cuprinde, între altele, o analiză a condițiilor în care s-a realizat Unirea din 1918, o prezentare a unor personalități ale epocii interbelice (Carol al II-lea, Ion Antonescu, Nae Ionescu), a „fenomenului legionar“ și a relațiilor lui Mircea Eliade cu Mișcarea Legionară, precum și o trecere în rev. a istoriei Partidului Național

Țărănesc, înainte și după cel de-al doilea război mondial. Metodologic, autorul recurge la „*analiza virtuală*“ (contrafactuală) a unor acțiuni și decizii alternative în raport cu istoria reală. Vol. *Privind înapoi, modernitatea* (1999) cuprinde un nr. de studii publicate în România și în străinătate, înainte și după 1990, în limbile română, eng., fr. și it., care analizează cîteva momente și personalități din evoluția culturii și societății românești în sec. XIX și XX (războiul pentru Independență, romanticismul, jumivismul, poporanismul, epoca interbelică, proletcultismul, Titu Maiorescu, P.P. Carp, Mihai Eminescu, Mircea Eliade, Emil Cioran etc.), responsabile de conceperea, realizarea sau ratarea *modernizării și modernității* Români. „*Mișcîndu-se à rebours spre mijlocul veacului trecut, cînd a fost declanșată campania națională de modernizare, Sorin Alexandrescu urmărește rădăcinile unei fenomenologii socio-culturale simptomatice : misiunea intelectualului și perceptiile publice asupra ei ; sistemele de referință ale canonizării literare și artistice ; postmodernismul, atipic la noi ; miturile romantice, transferate peste frontieră secolului XX și perpetuate pînă azi etc.*“ (Monica Spiridon). Cf. explicațiilor date de autor în introducerea acestui vol., eseurile din *Privind înapoi, modernitatea* trec, din punct de vedere cronologic și metodologic, de la o atitudine estetizantă și autoreproductivă, tipică pentru critica literară românească, la poetica jakobsoniană, semiotica greimasiană, narratologia genettiană sau deconstrucția textuală și analiza discursului cultural. În pref. vol. *Identitate în ruptură* (2000), care cuprinde art. și interviuri realizate mai ales după 1989, S.A. „*propune o tipologie a identității, alcătuită din patru posibile variante de înțelegere a acesteia : a) mereu el însuși și mereu același (identitatea ideală, o utopie pozitivă, romantică) ; b) nici el însuși, nici același (pierdere totală a identității, o utopie negativă, o negare anarchică și sinucigașă a oricărei valori proprii) ; c) mereu el însuși, dar nu mereu același (cu trăsături generale de continuitate la un nivel superior, dar cu discontinuități și rupturi la un nivel inferior [...] ; d) mereu același, dar nu și mereu el însuși (un tip de identitate [...] tipic pentru societatea comunistă totalitară).* Chiar din modul în care sănătățile descrise, este clar că Sorin Alexandrescu optează pentru cel de al treilea tip, singurul rezonabil“ (Solomon Marcus). Vol. intitulat *Mircea Eliade, dinspre Portugalia* (2006) este „*biografia unui Eliade suspendat între două lumi : o Românie către care revenirea este imposibilă și un Occident în a căruia margine se află, grătie posturii sale oficiale. Portugalia este « punctul median » și debutul unei noi vieți, în sens dantesc*“ (Ioan Stanomir). Referindu-se la acest vol., Cătălin Avramescu i-a reproșat lui S.A. că îl explică pe Mircea Eliade în răspăr cu datele pe care le oferă jurnalul său portughez. Autor al unui studiu intitulat „*Dictatura la români*“ (în *Magazin istoric*, de la nr. 10, oct. 2002). A colab. la alcătuirea vol. *Bibliografia literaturii române, 1948–1960* (București, 1965, coord. Tudor Vianu). În 1967 a pref., concomitent cu Dumitru Micu, prima ed. selectivă a operelor lui Mircea Eliade apărută în România după cel de-al doilea război mondial.

Singur sau împreună cu *„Matei Călinescu și Gelu Ioanescu”*, a contribuit la ed. primelor vol. din seria Tudor Vianu, *Opere* (vol. 1, 1971, *Poezii, Pagini de memorialistică*; vol. 4, 5, 1975, *Studii de stilistică*). Din 1976, a ed. la Amsterdam *„International Journal of Rumanian Studies*. Fondator (în 1986) și președinte (în 1986–1992) al Asociației Olandeze de Semiotică. Fondator și director științific (1990–1994) al Institutului de Cercetări Științifice al Universității din Amsterdam pentru semiotică, teoria literaturii, filosofie și teoria artei. Membru al Comitetului consultativ al Asociației internaționale de semiotică (1990–1994). *Dr. honoris causa* (din 1999) al Universității „Ovidius” (Constanța). Din 2000, prof. asociat la Universitățile din București și Constanța. Membru fondator al Asociației Foștilor Refugiați Politici din România, organizație înființată în iun. 2000. Fondator (în 2001) și director al Centrului de Excelență pentru Studiul Imaginii, CESI (Universitatea din București). Membru în Consiliul de garanție morală al *„Institutului Național pentru Memoria Exilului Românesc*, înființat printr-o hotărîre guvernamentală în iun. 2003 (v. *Monitorul Oficial*, nr. 417, 13 iun. 2003). Membru în Consiliul de conducere al Institutului Cultural Român (din 2005). Consilier pentru cultură și educație al președintelui Emil Constantinescu (1998–2000). A făcut parte din comisia prezidențială pentru analiza dictaturii comuniste din România, condusă din apr. 2006 de *„Vladimir Tismăneanu*, fiind însărcinat cu prezentarea rolului jucat de exilul românesc anticomunist. Premiul Uniunii Scriitorilor din România pentru sprijinul moral și intelectual adus literaturii române în perioada dictaturii comuniste (1992). Distins cu Medalia de onoare a Universității din Amsterdam (1995). Premiul Grupului pentru Dialog Social pentru sprijinul acordat societății civile din România (1998). Distins cu Ordinul pentru merit, în grad de mare comandor (2000), acordat de președintele României, Emil Constantinescu.

 Analize literare și stilistice (în colab. cu Ion Rotaru), București, 1967 ; *William Faulkner*, București, 1969, Premiul Uniunii Scriitorilor din R.S.R. (*Logique du personnage. Réflexions sur l'univers faulknérien*, ed. re-văzută, Ed. Marne, Tours, 1974) ; *Romanul realist în secolul al XIX-lea* (în colab. cu Dan Grigorescu), București, 1971 ; Poetică și stilistică (prolegomene și antologie, în colab. cu Mihai Nasta), București, 1972 ; *Transformational Grammar and the Rumanian Language* (ed.), The Peter de Ridder Press, Lisse, 1977 ; *Hemel & Aarde. Werelden van verbeelding*, John Benjamins, Amsterdam, 1991 ; *Richard Rorty* (ed.), Kok Agora, Kampen, 1995 ; *Figurative Art. Beginning and End of the 20th Century in Romania*, Museum for Modern Art, Amstelveen, 1998 ; *Paradoxul român*, București, 1998 ; *La Modernité à l'Est. 13 aperçus sur la littérature roumaine*, Pitești, 1999 ; *Privind înapoi, modernitatea* (trad. în limba română de Mirela Adăscăliței, Șerban Angheluș, Mara Chiriacu, Ramona Jugureanu), București, 1999 ; *Identitate în ruptură. Mentalități românești postbelice* (trad. în limba română de Mirela Adăscăliței, Sorin Alexandrescu, Șerban Angheluș), București, 2000 ; *Mircea Eliade, dinspre Portugalia*, București, 2006.

Interviuri : „Un ambasador neoficial al României în Olanda. Sorin Alexandrescu în dialog cu Andrei Oișteanu”, *Contemporanul*, nr. 44, 2 noi., pp. 3, 13, nr. 45, 9 noi. 1990, pp. 8, 10 ; „Mi se pare normală circulația între stradă și bibliotecă”, dialog cu Stelian Tănase, rev. 22, nr. 2, 18 ian. 1991 ; „O societate în derivă. Gabriela Adameșteanu în dialog cu Sorin Alexandrescu”, rev. 22, nr. 40, 11–18 oct. 1991, pp. 6–7 ; „Farmecul îndoelnic al dublei identități”, *Secolul 20*, nr. 349–350–351, 1991, pp. 140–146 ; „Pentru o secularizare a culturii române” (cu Rodica Palade), rev. 22, nr. 43, 26 oct.–1 noi. 1994 ; „Mircea Eliade ajuta pe toată lumea, în spirit creștin” (cu Marina Spalas), *Luceafărul*, nr. 27, 7 dec. 1994 (reprodus în vol. *Privind înapoi, modernitatea*) ; „Dublu interviu pentru dublă identitate” (cu Ioana Pârvulescu), *România literară*, nr. 24–25, 21 iun.–4 iul. 1995, pp. 10–11 ; „Sunt optimist. Am impresia că s-au realizat progrese uriașe în toți acești ani” (cu Sanda Angheluș), *Formula AS*, nr. 347, 1–8 feb. 1999 ; „Nu numai în cultura română, ci și pentru ea”, *Observator cultural* (cu Raluca Alexandrescu), nr. 52, 20–26 feb., nr. 53, 27 feb.–5 mar. 2001 ; în *Tomis* (cu Dan Perșa), nr. 9, sep. 2002 ; în *Convergiri literare* (cu Cassian Maria Spiridon), nr. 9, sep. 2002 ; în *Adevărul literar și artistic* (cu Marius Vasileanu), nr. 862, 14 mar. 2007. V. și Mihaela Cristea (1994), pp. 184–190.

Referințe : Ioana Crețulescu, „*William Faulkner*” de Sorin Alexandrescu”, *Viața Românească*, nr. 1, ian. 1970, pp. 71–74 ; Raul Cerănaștescu, „Amsterdam. Prima asociație internațională a româniștilor”, *Tribuna României*, nr. 36, 1 mai 1974, p. 3 ; Sorin Alexandrescu, „Centre de studii românești. Amsterdam. Literatură și limbă”, *Tribuna României*, nr. 39, 15 iun. 1974, p. 3 ; Nicolae Manolescu, „Românește la Amsterdam”, *România literară*, nr. 14, 5 apr. 1979, p. 24 ; Adrian Marino, „Congresul de studii române de la Amsterdam”, *Tribuna României*, nr. 156, 1 mai 1979, p. 5 ; Adrian Marino, „Studii românești în Olanda”, *Tribuna*, nr. 1, 5 ian. 1984, p. 8 ; Nicolae Stroescu-Stănișoară, „Note în marginea unei cărți despre « Paradoxul român »”, *Jurnalul literar*, nr. 1–2, ian. 1999, pp. 15–16 ; Monica Spiridon, „A îndura și a (de)scrie istoria” [despre vol. *Paradoxul român*], *România literară*, nr. 4, 3–9 feb. 1999, pp. 12–14 ; Z. Ornea, „De la exgeza literară la cea istoriografică”, *România literară*, nr. 9, 10–16 mar. 1999, p. 9 ; Alexandru Călinescu, „Paradoxurile modernității” [despre vol. *Privind înapoi, modernitatea*], *Ateneu*, nr. 2, feb. 2000, p. 7 ; Monica Spiridon, „Modernitatea fără frontieră”, *Observator cultural*, nr. 2, 7–13 mar. 2000, pp. 11–12 ; Alexandru George, „Enigmă, miracol, paradox”, *Adevărul literar și artistic*, nr. 561, 27 mar. 2001, p. 6 ; Solomon Marcus, „Sorin Alexandrescu în oglinda Occidentului”, *Observator cultural*, nr. 126, 23–29 iul. 2002 ; Ioan Stanomir, „Eliade, între oglinzi paralele” [despre vol. *Mircea Eliade, dinspre Portugalia*], rev. 22, nr. 855, 28 iul.–3 aug. 2006 ; Cătălin Avramescu, „Citim una, înțelegem alta” [despre vol. *Mircea Eliade, dinspre Portugalia*], *Dilema veche*, nr. 135, 25 aug. 2006 ; Ovidiu Pecican, „Ambiguitatea lusitană” [despre vol. *Mircea Eliade, dinspre Portugalia*], *Observator cultural*, nr. 338, 14–20 sep. 2006, p. 18 ; Cornel Ungureanu, „Urmași” lui Mircea Eliade”, *Viața Românească*, nr. 5, mai 2007. V. și Mircea Iorgulescu (1978) ; Paul Goma, „Un portret-leit-structuralist al lui Sorin Alexandrescu”, în vol. *Jurnal de călăuză mare*, II, București, 1997.

ALMANACHUL PRIBEGILOR ROMÂNI. Apare în Franța, la Paris, din 1952 pînă în 1966, prin multiplicarea unei matrițe dactilografiate. Format : 20,3 x 29,4 cm ; din 1959 : 20,2 x 26,6 cm. Nr. 1, 1952, 350 p., „Alcătuit de ziariștii pribegi Pompiliu Păltânea și Constantin Arsene”, în colecția „Grai și Suflet Românesc”. În noi. 1951, cei doi ed. ai publicației au expediat cumpărătorilor potențiali o circulară referitoare la apariția A.P.R., iar în feb. 1952, tabla de materii a primului nr., în vederea stimulării co-

menzilor „Foarte mulți români ne-au comandat un exemplar ; altora le-am trimis Almanachul, fiind siguri că nu ne vor refuza și că ne vor remite contravalarea. Trebuie să constatăm însă, cu mult regret, că unii dintre aceștia nu ne-au confirmat primirea [...] Datorile ce au rămas — peste 100.000 Franci — prin imprimarea acestui Almanach, ne vor urmări încă multă vreme ! Si foarte puțini au fost acei care ne-au încurajat din punct de vedere material [...]“ (scrisoare expediată la 1 oct. 1952 de ed., reprodusă în vol. *Generalul Nicolae Rădescu în corespondență secretă a exilului*, III, București, 2002). După decesul lui Pompiliu Păltânea (1889–1956), celelalte vol. (2, 1959, 314 p. ; 3, 1960, 348 p. ; 4, 1961, 396 p. ; 5, 1962, 460 p. ; 6, 1963–1964, 462 p. ; 7, 1965–1966, 420 p.) au fost realizate de Constantin Arsene (1897–1966) la Ed. Curierul Românesc. A.P.R. și-a propus să fie o „antologie a pribegiei“, o „istorie concentrată a literaturii și culturii române“ (1, 1952, p. 29), supusă în țară unei acțiuni sistematice de distrugere și pervertire : „Ajunge să citească cineva un ziar, o revistă literară din R.P.R. ca să-și dea seama cât de îngenunchiată este țara noastră. Toate manifestările din exil nu au alt rost decât al unei replici a libertății dată temnicilor sufletului românesc. Menirea protestatară a exilului se afiră și în acest Almanach pe 1960. În cuprinsul acestor pagini vrem să dăm o imagine a spiritului românesc aşa cum a fost, cum este și cum va rămâne împotriva tuturor opresiunilor oricât de infernale ar fi“ (Constantin Arsene, „Almanachul Pribegilor Români pe 1960“, 3, 1960, p. 1). Selectia pieselor antologate în A.P.R. privilegiază direcțiile naționale și tradiționaliste ale culturii române : „Tendințelor de a imita curentele literare străine, care în realizările românești dau adesea pagini ce par scrise în limbă păsărească, noi opunem aceste pagini din operele scriitorilor care au contribuit la crearea unei literaturi românești originale, purtând pecetea spiritului național. [...] Numai ținând un contact cât mai strâns cu trecutul vom putea, noi exilații, să dăm replica necesară încercărilor de falsificare a spiritului și culturii naționale. Ce vor comuniștii ? Să determine în literatură o desrădăcinare, o contrafăcere a sensibilității românești, o rupere a continuității. Noi, exilații, în măsura în care vrem să zădărnicim opera pustitoare a slugilor moscovite, suntem obligați să menținem legătura cu trecutul“ (Constantin Arsene, „1962“, 5, 1962, p. 2). Orientarea politică a publicației este imprimată de fostul director al gazetarului C. Arsene de la ziarul *Curentul*, Pamfil Șeicaru, prezent în A.P.R. cu numeroase art. și p. memorialistice. Temele principale ale acestei orientări sunt : condamnarea activității partidelor istorice din România, considerate a fi fost irresponsabile, calificarea actului de la 23 aug. 1944 drept „capitulare fără condiții“ și trădare a intereselor naționale, reproșul făcut regelui Mihai I de a fi patronat instalarea unui guvern comunist la cîrma statului, punerea sub acuzație a oamenilor politici din jurul regelui Mihai I, care s-ar fi transformat în „pensionari ai exilului“ etc. Ca structură, primul vol. al A.P.R. se inspiră din modelul tradițional al calendarelor și almanahurilor românești, de

la care împrumută rubricile introductive („Tabloul lunilor și zilelor anului 1952“, „Sărbători religioase“, „Pomeniri istorice și comemorări naționale“, „Cronologia de la creația lumii“). Vol. următoare pun accentul pe circumscirea istorică și tematică a frag. reproduce, după modelul oferit de *Antologia* intitulată *Omul și pământul românesc în lumina literaturii noastre* (Paris, 1955). *Tabla de materii* a vol. 5, 1962 ilustrează acest tip de structură („Basarabia“, pp. 141–170 ; „Dela Nistru până la Tisa“, pp. 171–192 ; „File de istorie“, pp. 195–234 ; „Datini și credințe“, pp. 235–254 ; „Oameni care au fost“, pp. 277–306 ; „Scriitori în exil“, pp. 381–456 etc.). Alte grupaje tematice din celelalte vol. : art. despre Unirea din 1859, în vol. 2 ; art. despre Războiul cel Mare, în vol. 3 ; „120 de ani de la nașterea lui Titu Maiorescu“, în vol. 4 ; „Centenarul nașterii lui Coșbuc“, în vol. 7. Vol. 2 include „O mică antologică

a poeziei românești din exil“, alcătuită de N.S. Govora, cu vss. de Ștefan Baciu, Victor Buescu, Aron Cotruș, I.G. Dimitriu, B.I. Gâdea, N.S. Govora, Alexandru Gregorian, Vintilă Horia, Nicolae Novac, Vasile Posteuca, Ion Sân-Georgiu, Al. Petru-Silisteanu și Ion Tolescu. Alți scriitori români din exil publicați în A.P.R. : J.N. Manzatti, Mihai Niculescu, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Yvonne Rossignon, Paul Miron, Ion Pârvulescu. Un bilanț nesemnat (autor probabil : Pamfil Șeicaru), publicat la începutul vol. 7, după moartea lui Constantin Arsene, oferă o imagine de ansamblu asupra programului și conținutului A.P.R. : „Când, în 1952, apărea primul număr din « Almanachul Pribegilor Români », sub direcția a doi ziariști de frunte, Constantin Arsene și Pompiliu Păltânea, exilul nostru cultural înregistra o inițiativă din cele mai utile. Anul 1952 este anul în care tirania stalinistă instaurată în România ajunsese la formele ei absolute : clasici îngropăți, texte ciuntite, autori reconsiderați și, peste toate, colaborarea absolut